

EĞİTİM VE BİLİM BAKANLIĞI
EĞİTİMİ GELİŞTİRME BÜROSU

Lise eğitimi için
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
I. sınıf
Öğretim Programı

Üsküp, 2025

ÖĞRETİM PROGRAMI İÇİN TEMEL VERİLER

Ders Adı	<i>Türk Dili ve Edebiyatı</i>
Dersin Türü/Kategorisi	Zorunlu
Öğrenim Yılı	I (Birinci)
Öğretim Programındaki Konular/Alanlar	• <i>Dil ve İletişim</i> • <i>Edebiyat, ifade etme ve yaratıcılık</i> • <i>Medya okuryazarlığı</i>
Ders Sayısı	Haftada 4 saat / Yıllık 144 saat
Donanım ve Kaynaklar	Sınıftaki teknik ekipman: Elektronik tahta, okul tahtası, bilgisayar teknolojisi, yazıcı. • Öğrenme araçları ve kaynaklar: fotoğraflar, resimler, yazarların posterleri, öğretim materyalleri için şemalar ve görseller, bölgelere göre düzenlenmiş panolar; sözlükler, dilbilgisi kitapları, leksikonlar, ansiklopediler, kitaplar, eğitim yazılımları, anlatıların kayıtları, sesli ve görsel kayıtlar; • Sınıf kütüphanesi, okul kütüphanesi.
Normatif Öğretim Kadrosu	Türk Dili ve Edebiyatı derslerini öğretmek için şu eğitim programlarından mezun olmuş kişiler ders verebilir: • Filoloji Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü-Öğretmenlik Programı, VII/1 veya 240 kredi;

ÖĞRENME KAZANIMLARI

Alan: **DİL VE İLETİŞİM**

Toplam Ders Saati: 55

Öğrenme Kazanımları:

Öğrenci:

1. Farklı iletişim türlerini analiz eder ve dili etkili bir etkileşim aracı olarak açıklar.
2. Etkili etkileşim aracı olarak dilin rolünü açıklar;
3. Türk dilinin tarihsel ve dilbilimsel gelişimini yorumlar, dünya dilleri arasındaki yerini ve özelliklerini belirtir.
4. Yazım ve konuşmada ses değişimleri, doğru vurgu ve noktalama işaretlerini uygular.
5. Ses değişim kurallarını yazı ve konuşma sırasında doğru şekilde kullanır.
6. Yazarken yazım kurallarını uygular (büyük harf, küçük harf, bağlaç ve tire, kısaltma ve akronim kullanımı ve noktalama işaretlerini kurallarına göre kullanır.
7. Farklı türlerdeki metinleri anlayarak dinler, okur ve analiz eder.
8. Farklı iletişim bağlamlarına uygun (sanatsal olmayan, resmi ve resmi olmayan) metinler oluşturur.

Öğrenci:

1. Etkili iletişim, dil kullanımının farklı bağlamlara, biçimlere ve ortamlara uyarlanmasına bağlı olduğunu anlar ve kabul eder.
2. Anadil bilgisi etnik ve kültürel kimliğin temel bir unsuru olup gelenek ve değerlerin korunmasında önemli rol oynadığını anlar.
3. Standart Türkçeyi kullanarak ve yazım kurallarına uyarak dil becerilerinin geliştirilmesinde yazının kişisel ve mesleki başarıyı yönlendireceğini anlar ve uygular.

Konular (ve kavramlar):	Değerlendirme Standartları:
TÜRK DİLİNİN GELİŞİMİ	
Dil bilimi • Dil, işaretler sistemi ve iletişim (Dil, işaretler sistemi, konuşma, iletişim – gönderen, mesaj, alıcı; iletişim türleri, tek yönlü/karşılıklı, sözlü/sözsüz, işaretli/simgesel, işaret, simge, sinyal, lehçe; programlama dili (meta-dil), dilin işlevleri)	• Dilin iletişimdeki önemini ve diğer iletişim yöntemlerine göre gücünü açıklar; • Dilin özelliklerini ve işlevlerini karşılaştırır ve yorumlar; • Farklı iletişim türlerine örnekler verir; • Standart Türkçe dilinde yazılı iletişimle bir konuşma/iletişime başlama/dahil olma işlemini gösterir; • Programlama dilin anlamını açıklar.

Dil Aileleri <i>Yapı ve köken bakımından diller.</i> - Hint-Avrupa dilleri, - Hami-Sami dilleri, - Bantu dilleri, - Çin-Tibet dilleri, - Altay dilleri.	- Dil ailelerinin oluşumunu ve köken bakımından dünya dillerinin nasıl gruplandırıldığını açıklar; - Yapı bakımından dünya dillerinin nasıl gruplandırıldığını açıklar; - Türkçenin köken ve yapı bakımından dünya dilleri arasındaki yerini belirler; - Türkçenin dünya dilleri arasındaki yerini belirler.
Türk Dilinin Tarihi Gelişimi 1. Ana Altay Dil Birliği Dönemi (Tarihi bilinmiyor) 2. Ön Türkçe Dönemi (İ.Ö. 3200'den önce) 3. İlk Türkçe Dönemi (İ.Ö. 3200- İ.S. VI. yy.) 4. Eski Türkçe Dönemi (VII-XII. yy.) a) Köktürkçe (VII-VIII. yy.) b) Eski Uygurca (VIII-XII. yy.) c) Tuna Bulgarcası (IX-XI. yy.) d) Karahanlıca (XI-XII. yy.) 5. Orta Türkçe Dönemi (XIII-XVI. yy.) a) Harezmi Türkçesi (XIV. yy.) b) Kıpçak Türkçesi (XIII-XVI. yy.) c) Eski Anadolu (Türkiye) Türkçesi (XIII-XV. yy.'ın ikinci yarısı) d) Volga Bulgarcası (XIII-XIV. yy.) e) Çağatay Türkçesi (XV-XVII. yy.) 6. Yeni Türkçe Dönemi (XVI-XX.yy.) 7. Çağdaş Türkçe Dönemi (XX. yy'dan bugüne)	- Türk dilinin dönemlerini araştırır, her dönemin ayırtıcı özelliklerini belirler; - Anadolu'da Türkçenin gelişimini ve kazandığı yeni özellikleri açıklar. - Diller, sosyal, kültürel veya siyasi sebeplerden dolayı tarihî süreç içerisinde bazı değişimler geçirir. Bu değişiklikler sonucunda dillerin hem konuşmada hem de yazıda bazı farklı şekilleri ortaya çıktığını bilir. Bu değişimler ile ilgili temel kavramlar ve bunların tanımlarını bilir: Lehçe; Şive, Ağız.
Türkçenin Yazı Dili Olarak Gelişimi - Oğuzlar, Eski Anadolu Türkçesi, - Türk Dili, - Köktürklere ait Orhun ve Yenisey Yazıtları, - Dîvânü Lugatî't-Türk, - Kutadgu Bilig,	- Türkçenin yazı dili olarak gelişimini açıklar; - Anadolu'da Türkçenin gelişmesine hizmet eden önemli eserler ve yazarları hakkında bilgi toplarlar ve açıklar; - Anadolu'da Türkçenin Oğuz ağız temelinde şekillendiği vurgular ve özellikleri üzerinde durur.

• Dânişmendnâme, • Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi.	
DİL BİLGİSİ	
Ses Bilgisi • Ses bilgisinden: Ses, harf, hece ve kelime • Hece ve hecenin özellikleri	• Ses ve ses özelliklerini doğru kullanır. • Ses uyumlarını doğru olarak (kurallı) kullanır. • Hece ve hecenin özelliklerini bilir: Açık hece; Kapalı hece. • Hece, hece çeşitlerini bilir (diftong, kaynaştırma harfleri, ulama, aşınma, vurgu ve tonlama).
Türkçedeki ses özellikleri • Türkçe ses bilgisi konuları üç ana grupta toplanabilir. Türkçenin genel ses özellikleri: a) Ünlü uyumu b) Ünsüz uyumu c) Ünlü-ünsüz uyumu • Türkçenin sesleri • Türkçede ses olayları • Ses türemesi; Ünlü türemesi, ünsüz türemesi; kaynaştırma harfleri.	• Türkçedeki seslerin özelliklerini açıklar; • Ses olaylarının oluşumunu kavrar; • Türkçedeki ünlü ve ünsüzlerin özelliklerini belirler; • Ünlü ve ünsüz uyumları ile ilgili kurallara uymanın önemini fark eder; • Yazarken ve konuşurken ünlü ve ünsüzlere ilişkin ses olaylarıyla ilgili kurallara uyar; • Türkçedeki seslerin özelliklerini açıklar; • Ses olaylarının oluşumunu kavrar, vurguyla ilgili kuralları uygular; • Ses akışını bozan durumları gösterir.
Ünlü ve ünsüz harfleri • Ünlü ve ünsüz harfleri yazmak. • a, e, ı, i, o, ö, u, ü ünlü harflerini doğru yazmak. • â, ğ harfini doğru yazmak.	• Ünlü ve ünsüz harfleri kelimedeki bulundukları yere göre doğru yazar; • Yazılı bir metindeki karakteristik ünsüz gruplarının ve ünsüzlerin doğrudan temas halindeki yanlış yazımını tanır ve düzeltir; • Ünsüz yazım ve ünsüz harf çiftleme kurallarını uygular.
Ses Uyumu • Büyük ve küçük ünlü uyumu • Ses, yazı ve telaffuz ilişkisi	• Türkçedeki ses uyumlarının oluşumunu kavrar; • Ses ve telaffuz ilişkisini fark eder; • Güzel konuşmada ses tonu ve telaffuzun önemini fark eder; • Konuşma esnasında sesin nasıl kullanıldığını belirler; • Konuşmada seslerin özelliklerini bilmenin, onları doğru ve güzel telaffuz etmenin önemini fark eder; • Bir dilin ses terbiyesi ve konuşma biçiminin nasıl öğrenilebileceğini kavrar;

	- Konuşmada seslerin özelliklerini bilmenin, onları doğru ve güzel telâffuz etmenin önemini fark eder; - Yazım kurallarıyla telaffuzun, bütünüyle örtüşmediğini sezer.
Büyük harf kullanımı - Büyük ve küçük harflerin kullanım kurallarını belirtmek; - Büyük ve küçük baş harfleri Türk dilinin yazım kurallarına uygun olarak yazmak.	- Büyük harf kullanım kurallarını uygular; - Yazılı bir metinde büyük harfin cümle başında veya satır başında yanlış yazıldığını fark eder ve ilk harfi büyük harfi doğru yazar; - Küçük harf yazarken yapılan hataları tespit eder ve Türkçe yazım kurallarına uygun olarak yazar.
Vurgu Çeşitleri - Yapay vurgu: Konuşana ve kullanışa göre değişen vurgu; - Pekiştirme vurgusu; - Ahenk vurgusu; - Doğal vurgu: - Kelime vurgusu; - Grup vurgusu; - Cümle vurgusu.	- Vurgu ve vurgu çeşitlerini bilir; - Okuma ve sözlü anlatımda vurgulanan heceyi sesli olarak vurgular; - Okuma, sözlü anlatım ve konuşma sırasında kelimeleri doğru vurgular ve aksanlı heceyi vurgular; - Tek heceli, iki heceli, üç heceli ve çok heceli kelimeleri vurgu işaretiyle doğru şekilde işaretler.
İmlâ (Yazım) Kuralları - Türk standart dilinin imlâsı. - Türkçenin imlâsının basımlarına genel bakış. Kavramlar: İmlâ (yazım, ortografi); yasal konuşma (ortopei); fonolojik (fonetik) yazım; morfolojik yazım, etimolojik (tarihsel) yazım.	- İmlâ ve telaffuz terimlerini tanımlar ve bir dilin imla ve telaffuzunun neden standart dil normunun bir parçası olduğunu açıklar; - Ünsüzlerdeki fonetik değişimlere dayalı kuralları uygular. - Cümlelerin başlangıcını doğru şekilde büyük harfle yazar. - Yazılı bir metinde büyük harfin cümle başında veya satır başında yanlış yazıldığını fark eder ve ilk harfi büyük harfi doğru yazar; - Küçük harf yazarken yapılan hataları tespit eder ve Türkçe yazım kurallarına uygun olarak yazar. - Bileşik sözcükler ile yarı bileşik sözcükler arasındaki farkı ayırt eder. - Kelimelerin birleşik ve ayrı yazım örneklerini listeler ve açıklar. - Sözcüklerin birleşik ve tireli yazım kurallarını uygular.
Noktalama Kuralları Noktalama işaretleri: (nokta (.), virgül (,)), iki nokta üst	- Noktala işaretlerini doğru kullanır; - Noktalama işaretlerinin kullanımındaki kasıtlı hataları bulur ve düzeltir;

üste (:), uzun çizgi (—), kısa çizgi (-), parantez ((), []), eğik çizgi (/), üst simge (ˆ), kesme işareti ('), yıldız işareti (*), boşluk (boşluk), vurgu işareti ('))	• Noktalama işaretlerinin metne anlam ve dil yönünden katkılarını tartışır; • Noktalama işaretlerini işlevlerine uygun olarak kullanır.
Kısaltmalar ve kelimelerin kısaltılması Kısaltmak; kısaltma. Kelimeleri, birleşik adları ve unvanları kısaltmak için kuralları uygun şekilde kullanmak (kısaltmalar- akronim, Türkçe dilinde kısaltmaların elde edilme yolları, yaygın kısaltmaların listesi).	• Kelimeleri kısaltmak ve birleşik isimleri kısaltmak için kuralları uygular. • Kısaltmalar ve kısaltmalar arasındaki farkı ayırt eder. • Yaygın kısaltmalar listesinden ve Türkçe Dil Yazım Kılavuzu'nda bulunan kısaltmalar listesinden örnekleri tanır. • Farklı kurallara göre kelimelerin kısaltılmasına dair örnekler verir. • Yazarken kısaltmaları doğru kullanır.
DİNLEME, OKUMA VE YAZI YAZMA	
Dinleme ve Konuşma Dinleme, konuşma, tür, yöntem ve tekniklere uygun dinleme ve konuşma Anlayarak Dinleme Okuduğunu anlama Resmi ve resmi olmayan iletişim için yazı yazma (resmi iletişimdeki formatlar: mektuplar, yazışmalar, talepler, istekler; Resmi iletişimin yapısı; başlık, tarih, alıcı, konu, temel metin ve imza, resmi dil; Resmi olmayan iletişimin formatları: kişisel mektuplar, e-postalar veya sosyal ağlardaki mesajlar) Kompozisyon (Makale ve Kompozisyon); tutanak ve rapor, duyuru ve teklif; itiraz ve talep, mektup (iş, özel, elektronik yazı).	• Duyduğu bir metinden bilgiyi tanır ve yeniden üretir. • Duyduğu bir metindeki mesajların ve kavramların anlamlarını açıklar ve yorumlar. • Duyduğu bilgileri yeni durum ve bağlamlara uygular. • Okuduğu metnin ana fikirlerini ve temalarını açıklar ve özetler. • Metindeki bilgileri veya kavramları yeni bağlamlara veya durumlara uygulayın. • Tablolar, grafikler, haritalar, istatistiksel veriler ve diyagramlarla ilgili bilgiler de dahil olmak üzere metinde gerekli bilgileri bulur ve yorumlar. • Resmi ve resmi olmayan metinlerden temel unsurları ve formatları belirler ve yeniden üretir. • Yazılı iletişimde resmi ve resmi olmayan iletişimdeki üslup ve yapıyı ayırt eder. • Resmi iletişimde biçimsel dili ve uygun biçimleri tanır ve kullanır; bunları yazarken yapıya saygı gösterir. • Kişisel mektuplar, resmi olmayan e-postalar veya sosyal ağlarda mesajlar yazarken bağlama ve hedef kitleye uygun günlük ifadeleri, kısaltmaları ve ifadeleri kullanarak resmi olmayan dili tanır ve uygular.
Etkinlik Örnekleri: Bireysel Etkinlikler	

- Öğrenciler iletişim türleri hakkında araştırma yapar ve günlük hayattan örnekler sunar. Sunumlarında yeni iletişim yollarını, iletişim kanallarını ve iletişimde kullanılan işaret türlerini dâhil ederek dilin iletişimdeki özel rolünü vurgularlar.
- Öğrenciler kendi yazdıkları metinleri otomatik yazım kontrolü yaparak doğrular ve Türk Dil Kurumu'nun en güncel yazım kılavuzunu kullanarak hatalarını düzeltebilmek için program ile kontrol eder.

Uygulamalı Etkinlikler ve Alıştırmalar

- Derslerde işlenen metinler (edebî ve edebî olmayan) sınıfta yüksek sesle okunur. Öğretmen, doğru vurgu ve standart Türkçenin doğru kullanımını dinleme pratiği hâline getirir.
- Öğrenciler, farklı işlevsel tarzlarda yazılmış ve yazım hataları içeren metinleri düzeltme (redaksiyon) çalışmaları yapar.
- Öğrenciler bir spor veya müzik etkinliğini izledikten sonra etkinlik hakkında temel bilgileri içeren bir metin yazmaları istenir. Yazıya uygun başlık bulmaları ve daha sonra okul web sitesinde okunabilirliği sağlayacak en uygun başlığı seçmeleri istenir.
- Öğrenciler öncelikle kamusal işletmelere ve şirketlere resmi bir mektup yazarak, *Gıda Günü* adlı insani/yardımlaşma bir etkinliğin uygulanmasında kendilerine yardımcı olmaları için bir talep mektubu yazmaları istenir. Daha sonra kendilerine verilen destekten dolayı teşekkür eden bir yazı da yazmaları söylenir.

Araştırma Etkinlikleri

- Öğrenciler Türkçenin dünya dilleri içindeki yerini ve özelliklerini araştırır. Araştırmalarında diğer dillerle karşılaştırmalar yapar ve öğrendikleri fonetik kurallara uygun örnekler sunarlar. Bu araştırma sürecinde öğrenciler, Türkçenin en önemli özelliklerini keşfederek sözlü ve yazılı iletişimde doğru kullanımını öğrenirler.

Bilgi Yarışmaları ve Sınavlar

- Derste “En İyi Dinleyici Kim?” yarışması düzenlenir. Öğrenciler belirli bir konu üzerine bir program izler veya dinler, ardından öğretmenin hazırladığı soruları yanıtlarlar. Örneğin: Ekoloji konusu işlenerek “Üsküp dünyanın en kirli şehri” konulu bir yazıyı dinledikten sonra, içerikle ilgili sorular cevaplamaya çalışırlar. Bilgi yarışması puanlama esasına göre yapılır ve belirli bir süre sınırı vardır.
- Öğrenciler, “En İyi Okuyucu Kim?” yarışmasına katılır ve okudukları bir metinle ilgili soruları yanıtlarlar. Örneğin, yapay zekâ teknolojisinin günlük hayattaki kullanımı üzerine bir metin okunur ve soruları çözmeleri istenir.

Alan: **EDEBİYAT, İFADE VE YARATICILIK**

Toplam Saat: 75

Öğrenme Kazanımları:

Öğrenci:

1. Farklı edebi dönemlerden edebi metinleri dinleyerek ve okuyarak anlamlı bir şekilde değerlendirir.
2. Edebi metinlerin analizinde, anlatı bilimi ve şiir bilimi gibi edebi-teorik kavramların kullanılması, metnin derinlemesine incelenmesi açısından önemli bir yöntemsel çerçeve sunar.
3. Edebi eserlerde anlatının yapı ve işleyişine dair sistematik bir inceleme yapar ve poetika (şiir bilimi) gibi edebi-teorik kavramları kullanarak analiz eder.
4. Türk ve dünya edebiyatından, özellikle Türk halk edebiyatından örnekler üzerinden edebî türleri, biçimleri ve özelliklerini açıklar ve ayırt eder.
5. Edebî eserler ve kültürel-toplumsal olaylar hakkında gerekçeli ve eleştirel görüşler oluşturur, bunları çağdaş bağlamlarla ilişkilendirir.
6. Dil kurallarına, yapı ve yazılı anlatım kurallarına uygun özgün metinler (deneme ve yaratıcı yazılar) oluşturur.

Öğrenci:

1. Edebi eserleri anlamlı bir şekilde okumak, iletişim becerilerinin gelişimine, düşünme biçiminin değişmesine ve yaratıcılığın gelişimine etki edebileceğini anlar ve kabul eder.
2. Edebi metinleri okuyarak ve yorumlayarak kazanılan becerileri diğer tüm alanlarda öğrenme ve bilgi edinme için uygulanabileceğini anlar.

Konular (ve kavramlar):	Değerlendirme standartları:
EDEBİYAT TEORİSİ	
Edebiyatın Bölümleri Edebi türler: Nazım (şiir), nesir (düz yazı), dram; (nazım biçimleri: kıta, mısra, bent, beyit, dördlük, gazel, kaside, mesnevi, müstezat, murabba, terkb-i bend, rubai, tuyuğ, şarkı; nesir türleri: masal, fabl, destan, halk hikayeleri, mesnevi, hikaye, öykü, roman, efsane, hatıra; dram türleri: trajedi, komedi, dram; mit (destan), mitoloji, halk edebiyatı).	• Literatür kavramını tanımlar ve temel özelliklerini sıralar. • Farklı edebi türleri ve biçimleri tanımlar, her biri için örnekler verir. • Edebiyatın diğer sanat dallarından nasıl farklı olduğunu açıklar. • Mitler ve halk hikâyelerinin sanatsal edebiyat için nasıl bir kaynak oluşturduğunu açıklar. • Mitlerin ve halk edebiyatının özelliklerini tanımlar. • Edebi türleri ve biçimleri sıralar ve bunların özelliklerini açıklar. • Verilen metinlerde farklı edebi türleri ve biçimleri tanımlar.
Lirizm	• Lirizm, şiir dili, vezin, üslup ifade ve anlam derinliğini analiz etm ekavramlarını açıklar.

(Şiir Dili - Duygusalılık, imgeler, müzikalite, ritmik yapı, kelimelerin somut ve mecaz anlamları. Mısra-nazım birimi- beyit-vezin-hece ölçüsü, aruz ölçüsü. Kompozisyon – dörtlük ve daha fazla mısralarla yazılan şiirler; redif, kafiye, hece vezni, aruz vezni, tematik-motifsel sınıflandırma, Edebi Sanatlar (söze dayalı sanatlar; mecaz, mecaz-ı mürsel teşbih, istiare, irsal-i mesel, kinaye; anlama dayalı sanatlar; tezat, tevriye, icaz, teşhis, intak, hüsn-i talil, mübalağa, nida, , uyak, kafiye, yarım, tam, zengin, tunç, cinaslı, aliterasyon, asonans, akrostiş, vurgu, tonlama)	• Şiir dilinin öğelerini (duygusalılık, imgeler, müzikalite, ritmik yapı, kelimelerin somut ve mecaz anlamları) tanımlar ve yorumlar. • Üslup ifadelerini tanır ve onların şiirdeki fonksiyonlarını yorumlar. • Bir eserin dilindeki ifade biçimlerinin, kullanılan üslubun (stil), dilin özelliklerinin ve eserin yazıldığı dönemin özelliklerinin birbirleriyle bağlantılı olduğunu ifade eder. • Lirik bilgilerini kullanarak yapılandırılmış şiirsel eserler yaratır. • Lirikteki üslup, tematik ve içeriksel özellikleri tanır. • Bir manzum eseri tanır ve kafiye, mısra ve dörtlük türlerini bilir; • Manzum eseri motiflerine göre ayırır ve diğer türlerle ilişkisini karşılaştırır; • Manzum eserleri biçimsel anlatım araçlarıyla yorumlar; • Farklı dil bağlamlarında biçimsel ifade araçlarının (mecazlı konuşma örnekleri) kullanımını uygular. Eserler analizi için seçilen eserler - “Monna Rosa” Şiirler- Sezai Karakoç - “Çiçek Senfonisi” (toplu şiirler) Özdemir Asaf - “Büyük Saat” (bütün şiirleri)-Turgut Uyar, - “Mesnevi’den Seçmeler” Mevlâna - Makedon Aşk Şiirleri (Hazırlayanlar: Vesna Mojosova-Çepişevska ve Ivan Antonovski)" - "Eros'a Karşı Tek Başına" Lindita Ahmeti'nin Şiirinden Seçmeler - “Şiirlerinden bir seçmeler” Vasko Popa
Epik tür • Mensur eserde şekil, konu ve muhteva unsurları (<i>motif, konu, düşünce, fabl, kompozisyon, anlatıcı, anlatım biçimleri, rivayet, retrospeksiyon, introspeksiyon, prospektif, anticipasyon, kişilik, karakter, şahsiyet, kahramanlık, yurt sevgisi</i>) Nazım/Şiirde Epik Türler	• Epik türlerin temel özelliklerini belirtir ve açıklar. • Epik eserlere ait öğeleri kullanarak bu türdeki eserleri tanır. • Epik eser türlerini, anlatıma göre belirtir ve bunların özelliklerini açıklar. • Epik eser türlerini, kapsamına ve karmaşıklığına göre belirtir ve bu özellikleri açıklar. • Verilen bir konu üzerinde basit epik eserler yazar. • Şiirde epik özellikler, Edebiyat Tarihi bölümündeki belirtilen destanlarla işlenir.

Nesirde Epik Türler • Hikaye • Roman	Hikaye derlemeleri / Derlemeden hikaye seçimi - “Göl İnsanları” Kemal Tahir - “Bilinen Tüm Zamanlar” Recep Kayalı, - “Seçme Hikayeler” Ömer Seyfettin, - “Hikayelerinden Seçmeler” Haldun Taner, - <i>Dragi Mihylovski'nin "Gjon" adlı eseri</i> - <i>"Anemona" - Kim Mehmet'ten hikâyeler derlemesi</i> - <i>"Kum Tepeleri Ansiklopedisi" - Dragan Jovanović Danilov</i> Romanlar - “Puslu Kıtalar Atlası” İhsan Oktay Anar, - “Çalıkuşu” Reşat Nuri Güntekin, - “Osmancık” Tarık Buğra, - “Kürk Mantolu Madonna” Sabahattin Ali, - Jadranka Vladova'nın "Filigran" adlı eseri (kısık öykü "Bitpazar", "Bana sarıl", "En güzel hediye") - “Artas'taki Hekuran” Abdulaiz Islami - “Uçmayı Öğrendiğim Yaz” Jasmina Petrović
Dram Dram türü Kavramlar: eser, oyuncu, sahne, seyirci, zaman, mekân, olay, hikâye aşamaları. Tiyatro türleri: göstermeye bağlı metinler; trajedi, komedi, çağdaş dram; geleneksel Türk tiyatrosu; ortaoyunu, Karagöz, meddah, seyirlik köy oyunları. Dram ve tiyatronun tarihi (dramatik teknikler, poster, didaktik, eylem, görüntü, görünüm, önsöz, sonsöz, sıkıcı açık dramatik eylem, biçimler: diyalog, monolog;	• Dramanın temel özelliklerini belirtir ve açıklar. • Bir dram eseri üzerinde yapılan somut analizle, dramatik yapının öğelerini tanır ve yorumlar. • Farklı dönemlerde yaratılmış dram türlerinin özelliklerini karşılaştırır. • Dramatik eserin sahneye uyarlanarak nasıl dönüştüğünü açıklar. • Tiyatronun, drama tarihindeki gelişimindeki rolünü açıklar. • Verilen bir dram eserinden tek kişilik monolog ya da diyalog hazırlar ve sahneler. Dram eserinin analizi için seçilen eserler - "Cimri" Plautus'un - "Hamlet" William Shakespeare - "Halkın Temsilcisi" Branislav Nušić - "Diyojen Paradoksu" Tome Arsovski - "Vahşi Et" Goran Stefanovski

duvarlarda dramalar eserler, çağdaş drama, antedrama).	- “Şair Evlenmesi” İbrahim Şinasi - “Burnunda Arı Var” Venko Andonovski - “Halk Temsilcisi” Branislav Nušić - „Rüya Yolcusu“ Cebir Ahmeti
Edebi-Bilimsel Türleri (Bilimsel makaleler, tarama ve değerlendirme makaleleri, konferans raporları, toplantı özetleribiyografi, otobiyografi, günlük, anı, deneme)	• Edebiyat bilimsel türlerini, özelliklerine göre karşılaştırır ve ayırt eder. • Bir edebiyat bilimsel eserini ve halk yazını değerlendirir. • Deneme, gezi yazısı ve biyografi hazırlar/oluşturur. <i>Edebi ve bilimsel türlerin analizi üzerine eserler"</i> - "İcatlarım" Nikola Tesla - “Bir Bilim adamının Romanı” Oğuz Atay
EDEBİYAT TARİHİ	
Edebiyatın Dönemleri (Edebi dönemler, çağlar, üslup oluşumları) Eski Çağ Edebiyatı (İncil, Kuran, Eski Mısır ve Eski Hint edebiyatına genel bir bakış)	• Edebiyatın dönemlerinin ne olduğunu açıklar ve temel edebiyat dönemlerini ve bunların özelliklerini belirtir. • Farklı edebiyat dönemlerini, üslup özelliklerini, konular ve toplumsal etkiler açısından karşılaştırır. • İncil, Kuran, Eski Mısır ve Eski Hint edebiyatının sadece edebi değil, kültürel, dini ve felsefi boyutlarını anlamak için bir temel sağlar. • Eski Çağ edebiyatlarının gelişimini, yazıları, türleri ve diğer sanatlarla bağlantıları açısından tanımlar. • “Gılgamış” destanı ve “İlyada” epiklerinin içeriğini, Sofokles ve Aristophanes'in dramalarını analiz eder ve bunları mitolojiyle karşılaştırır. • Homer, Sofokles ve Aristophanes'in stilistik özelliklerini belirtir. • Analiz edilen eserlerdeki karakterleri tanımlar ve bu karakterlerin özelliklerini ve işlevlerini karşılaştırır. • Antigona eserindeki dramatik çatışma unsurlarını, trajik kahramanı, trajik hata, katharsis ve dramadaki üç birlik teorisini tanımlar. • Aristophanes'in “Kurbanlar” komedisinde karakterler ve durumlar açısından çatışma ve komik unsurları tanımlar. <i>Eserler</i>

	- “Gilgamiş” (Tabletler I, VI, VIII, XI) - “Homeros” İlyada (Kantos I, VI, XVIII, XXII, XXIV) - “Antigone” Sofokles - “Kurbağalar” Aristofanes
TÜRK EDEBİYATININ DÖNEMLERİ İslamiyetten Önceki Türk Edebiyatı (... – 11.Yüzyıl) Sözlü bir edebiyat olan bu dönem edebiyatının özelliklerinden hareket edilerek, ilk yazılı eserler olan Orhun Abidelerinin de tanınması ve anlaşılması. Sözlü edebiyata ait sagu, koşuk ve savlar ile destanların açıklanması. Göktürk, kitabe / anıt / abide, kopuz • Sözlü Edebiyat • Yazılı Edebiyat İslamiyetin Kabulünden Sonraki Türk Edebiyatı Geçiş Dönemi Yapıtlarının Genel Özellikleri: Bu geçiş dönemine ait en önemli eserler: • Divan-ı Lügat’ it Türk- Kaşgarlı Mahmut • Kutatgu Bilig- Yusuf Has Hacıp • Divan-ı Hikmet- Hoca Ahmet Yesevi • Atabet’ül Hakayık- Yükneklî Edip Ahmet • Dede Korkut Hikayeleri • Divan Edebiyatı Divan Şiirinin Dönemleri: Oluşum Dönemi: (13. ve 14. Yüzyıl); Birinci Klâsik Dönem: (15 – 17. Yüzyıl); İkinci Klâsik Dönem: (17-19. Yüzyıl).	• Sözlü edebiyatın, Türk halkının yaşam biçimini ve kültürün nasıl yansıtıldığını bilir. • Bu edebiyatın aktarılmasında kullanılan dilin, anlatım biçimlerinin ve sözlü geleneklerin özellikleri tanır. • Sözlü edebiyatın toplumda nasıl bir rol oynadığı (eğitim, kültürel aktarım, toplumsal birliği sağlama gibi) etkenlerini bilir. • Sözlü edebiyatın genel olarak anonim olma özelliği ve bunun etkilerini ayırt eder. • Orhun Abideleri'nin, Türk milletinin devlet anlayışı, töreleri, kültürel değerleri ve kimliği hakkında neler ortaya koyduğunu bilir. Orhun Abideleri'nde kullanılan yazı ve alfabenin özellikleri (Göktürk alfabesi) bilir. • Sagu, koşuk ve savlar ile destanları açıklar. • Göktürk kitabelerinin ve Uygur metnlerinin edebi ve tarihi açıdan nasıl bir işlev gördüğünü, mimari, estetik ve dilsel yönlerinin ve kitabelerde kullanılan dilin, dönemin toplumsal yapısını ve hükümet anlayışını nasıl yansıttığını ayırt eder. • Divan şiirinin her dönemindeki eserlerini ve şairlerini tanır. • Dönemler arasındaki farkları, şiirlerin anlam derinliklerini, tematik yapıları, kullanılan teknikleri değerlendirir. Seçilen eserler - "Divan-ı Lügat'it-Türk" (Türkçe çevirisi ve açıklamalı edisyonları) - "Kutatgu Bilig" (Türkçe çeviri ve açıklamalı metinler) - "Divan-ı Hikmet" (Türkçe çevirisi ve açıklamalı edisyonları) - "Atabet'ül Hakayık" (Türkçe çevirisi ve açıklamalı metinler) - “Dede Korkut Hikayeleri” (Türkçe çevirisi ve açıklamalı metinler) - <i>Dönem şairlerinden eserler: Yunus Emre, Mevlâna, Ali Şîr Nevai, Şeyhî, Necatî, Fuzulî, Bakî, Nev’î, Zâtî, Necatî, Hayalî, Taşlıcalı Yahya...</i>

Yeni (Batı etkisinde) Türk Edebiyatı Tanzimat fermanı 1839-1860	• Batı etkisinde gelişen edebiyatı tanır. • Batı veya yeni Türk edebiyatı dönemlerini bilir. • Türk edebiyatında gelişen ilkler edebiyatını açıklar. • Tanzimat Fermanı'nın etkisini anlar. • Toplumsal değişim ve edebiyat ilişkisini ayırt edebilir. • Tanzimat fermanı ve edebiyatın toplumsal yansımasını tartışabilir.
Türk Halk Edebiyatı Halk edebiyatına ait eserlerin anonim, aşık tarzı ve tekke tarzı olabilme çeşitliliği. Kavramlar: anonim halk hikayeleri, Tasavvuf, mani, türkü, ninni, ağıt, bilmece, atasözü, deyim, tekerleme, fıkra, koşma, destan, ilahi.	• Türk halk edebiyatının gelişim karakterini belirler, kültürel ve edebi anlamını anlar. • Halk edebiyatının kolektif ortamda yaratılma sürecini ve nesilden nesile sözlü aktarımını açıklar. • Halk edebiyatının belirgin özelliklerini, lirik ve epik özelliklerin temel unsurlarını uygulayarak belirler. • Farklı türdeki halk edebiyatı eserlerini, lirik ve epik olanları analiz eder ve yorumlar. • Halk edebiyatının kültürel mirası korumadaki rolünü açıklar, gelenekle ilgili belirli yönleri yansıtan halk hikayeleri, şarkılar veya atasözlerine örnekler verir. • Halk edebiyatı ürünlerinin ve dilinin nasıl olduğunu anlar; • Mani, türkü, koşma, semai, nutuk, ağıt, ilahi, güzelleme örneklerini tanır. <i>Makedon, Arnavut, Türk ve Sırp Halk Edebiyatlarından Seçilen Örnekler</i> - Halk şiiri (halk şiiri örnekleri: „ "Struga'da dükkanım olsun" -На Струга дуќан да имам"– Makedon halk şiiri, „ Dashuria ime është si vesa" – Arnavut halk şiiri, „Elâ gözlerine kurban olduğum – Türk halk şiiri, `Oj, девојко, селен -велен"- Ah kızım, ilacım ve zehrim " – Sırp halk şiiri) - Halk öyküsü (masallar: „Fakir adamdan ciğer satın alan zengin ", "Kardeş kardeşine zarar vermez, kardeşi olmayanın işi zordur", "Kız ve 12 ay" – Makedon halk masalları; "Beş Ekmek" (Arnavut halk masalı), "Dört öğüt" (Türk halk masalı), "Ne Gökte Ne de Yerde Bir Kulübe" (Sırp halk masalı) - Kısa folklor türleri
Hümanizm ve Rönesans	• Hümanizm ve Rönesans'ın edebi bir dönem olarak temel özelliklerini açıklar.

(hümanizm, rönesans, novella, sonnet, şövalye romanı, parodi, rönesans komedisi dram türü, trajedi unsurları: dramatik çatışma, trajik kahraman, trajik hata, trajik karakter, trajik etki)	• Dante Alighieri'nin, İtalyanca halk dilini sanat edebiyatı dili seviyesine yükseltmedeki rolünü açıklar. • "Cehennem" adlı eserin bölümlerini analiz eder ve Dante Alighieri'nin stilinin temel özelliklerini belirler. • Petrarkizm şiirinin özelliklerini sıralar ve Avrupa edebiyatındaki etkisini açıklar. • Sonet'in özelliklerini sıralar. • Verilen bir tema üzerine sonet yaratır. • Rönesans novellasının, hikaye ve romandan nasıl farklılaştığını açıklayan özellikleri sıralar. • "Decameron" adlı edebi eserin yapısını açıklar. • Novellaları, epik bir eserin analizine yönelik verilen gereksinimler doğrultusunda (konu, fikir, olay örgüsü, karakterler, anlatıcı, zaman, yer) yorumlar. • William Shakespeare'in, İngiliz tiyatrosunun ve İngiliz edebiyatının gelişimindeki rolünü açıklar. • Antik Yunan trajedisini, Shakespeare'in "Romeo ve Juliet" trajedisi ile karşılaştırarak analiz eder. • Trajedi unsurlarını belirler. Eserler - Dante Alighieri'nin "Cehennem"i (giriş şarkısı ve seçilen iki şarkı) - Francesco Petrarca'nın "Kanon"u (seçilen birkaç sonet) - Giovanni Boccaccio'nun "Decameron"u (3 novella seçimi) - Miguel de Cervantes'in "Don Kişot"u (kitabın önsözü ve romandan birinci bölümden seçilen iki macera) - William Shakespeare'in "Romeo ve Juliet"
İFADE VE YARATICILIK	
• Sözlü Sunum / Konuşma (konuşma, konu, argümantasyon (kanıtlama), tutum, görüş, metin unsurları, hitap). · Konuşma · Sunum, konu /konuşma	• Kullanılan kelime dağarcığına göre resmi ve gayriresmi sözlü anlatımdaki farklılıkları tanır. • Resmi ve gayriresmi bir şekilde hitap hazırlar. • Bir verilen konu ya da seçilen konu üzerine konuşma hazırlar. • Okunan bir metin, kitap, makale, izlenen film, takip edilen bir etkinlik, festival vb. hakkında düşünce ve görüşlerini uygun bir şekilde ifade eder.

• Makale • Deneme (konu seçimi, yazma planı, giriş, ana bölüm, literatür ve kaynaklar, metin çerçevesinin unsurları - giriş, açıklama - hipotezler, argümanlar ve sonuç). • Yaratıcı Yazı (ifade ve yaratım için bir konu seçme ve belirleme, yapılandırılmış şiir biçimleri oluşturma, düzyazı metinleri yazma) (düzenlenmiş şiirsel formlar: lanterna (ışık ve gölge oyunları), akrostiş)	• Deneme yazısının giriş kısmı için açık bir tez oluşturur ve tezini desteklemek için geçerli argümanlar, örnekler ve açıklamalar sunar. • Standart yapısını uygulayarak bir paragraf yazar: ana cümle, gelişme, örnek veya kanıt ve sonuç düşüncesi sunar. • Paragraflar arasında uygun geçişleri kullanarak, denem yazısındaki fikirleri mantıklı ve anlaşılır bir şekilde birbirine bağlar. • Belirli ve seçilmiş bir konu hakkında açıkça tanımlanmış bir yapıya sahip bir deneme yazar. • Yapısal olarak düzenlenmiş şiirsel formlar oluşturur. • Giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşan düzyazı metinleri yazar.
Etkinlik Örnekleri: Bireysel Etkinlikler • Öğrenciler, internet üzerinden mitler (destan), mitlerin kökenini ve edebiyat (ve diğer sanatlar) için önemini araştırarak antik çağdan günümüze kadar olan dönemde önemli edebi eserlerin temellerinin nasıl oluşturulduklarını incelerler. Örnekler sunarak mitleri(destan), zorunlu okuma programlarına dahil olan eserlerle ilişkilendirirler ve ayrıca mitlerin(destan) varlığını, izledikleri bazı filmlerle (ve gördükleri resim sanat eserleriyle) bağdaştırarak, mitolojinin sanat üzerindeki etkisini tartışırlar. Tartışmanın sonunda, somut örnekleri kaydeder ve bu örnekleri temel alarak ev ödevi olarak bir deneme yazısı yazarlar, her bir öğrenci bir örnek seçer. • Öğrenciler, bu programda yer alan epik bölümde okudukları romanlara uygun olarak "Benim Neslimin Zorlukları" konulu bir deneme yazarlar. Uygulamalı Aktiviteler • Öğrenciler, bir hikâyeyi analiz ederek anlatı bilimsel özelliklerini analiz ederek, bunları tanımlayan bir hikaye üzerinde çalışırlar. Analiz sırasında özellikleri not alır ve daha sonra bu özellikleri yorumlama sürecinde kullanırlar. • Öğrenciler, bir düz yazı eserinden belirli bir yönü analiz etmek için alıntılar seçerler, örneğin bir karakterin sözleri veya davranışları. Alıntıyı yorumlarken, karakterin metin içindeki tutumu ve bu tutumun olaylar üzerindeki etkisi değerlendirilir. • Öğrenciler, bir düzyazı metni okuyarak ana temayı ve motifleri belirler, metinde ele alınan problemin nasıl işlendiği hakkında kendi düşüncelerini sunarlar. Tartışmalar	

- Öğrenciler, Hümanizm ve Rönesans'a ait temel soruları tartışır, bu temaların ve motiflerin okudukları eserlerde nasıl yer aldığını analiz ederler: Motiflerin kişisel mi yoksa toplumsal mı olduğu, hangi eserlerde ve nasıl yansıdığı, bu dönemdeki belirli ifade biçimlerinin neler olduğu ve bunların ne gibi özellikler taşıdığı, okudukları örneklerde nasıl görüldüğü üzerinde dururlar. Tartışma sonunda sonuçlar çıkarılır.

Bilgi Yarışmaları

- Öğrenciler, "En İyi Şiir Bilgisi Kimde?" adlı yarışmaya katılırlar. Bu yarışmada, şiir diline, edebî sanatlar ve belirli bir şiirsel eserin yorumlanmasına yönelik objektif soruları yanıtlarlar.

Alan: **MEDYA OKURYAZARLIĞI**

Toplam saat: 14

Öğrenme kazanımları:

Öğrenci:

1. Medya içeriklerini analiz ederek, gerçekleri görüşlerden ayırır ve önyargıları ve manipülasyonları tespit eder.
2. Mevcut araçları kullanarak doğrulama yapar ve bilgilerin güvenilirliğini değerlendirir.
3. Yanlış haber oluşturma tekniklerini tanımlar ve bu tekniklerin halkın algısı üzerindeki etkilerini açıklar.
4. Çevrimiçi tartışmaları analiz ederek, dezenformasyonun, manipülasyonun ve nefret söylemlerinin toplumsal etkilerini değerlendirir.

Öğrenci:

1. Medya içeriklerini okurken objektifliği korumaya yardımcı olacak eleştirel düşünme stratejileri geliştirir.
2. Kendi bilişsel önyargılarının sahte haberlere inanma olasılığını artırabileceğinin farkındalığını geliştirir.
3. İfade özgürlüğünü önemser, ancak nefret söyleminin bu özgürlükle savunulamayacağını kabul eder.

Konular (ve kavramlar):

Değerlendirme standartları:

Gerçekler ve Görüşler

- Medyalarda kullanılan gerçekler ile görüşler arasındaki farkı açıklar.
- Metinlerde veya medya haberlerinde gerçekleri ve görüşleri ayırt eder.
- Yazarın önyargı yaratmak için gerçekleri ve görüşleri nasıl birleştirdiğini belirlemek amacıyla gazete metinlerini analiz eder.

Bilgi Kaynakları

(resmi medya, bloglar, sosyal medya; güvenilirlik, inandırıcılık)

- Çeşitli bilgi kaynaklarının (resmi medya, bloglar ve sosyal medya) özelliklerini sıralar ve bunların birbirinden nasıl farklı olduğunu açıklar.
- Farklı kaynaklardan alınan örneklerde, bilgi kaynaklarının güvenilirliğini kontrol etme kriterilerini uygular.

	• Medya ve diğer kaynaklardan alınan örnekleri analiz ederek, bu kaynakların güvenilir ve doğru olup olmadığını değerlendirir.
Gerçeklerin Doğrulanması (Doğrulama, gerçek kontrol araçları)	• Çevrimiçi kaynaklar ve gerçek kontrol araçlarını kullanarak, bilgi doğrulama sürecini gösterir. • Verilen bilgilerin güvenilirliğini belirlemek için belirli araçlar kullanarak doğrulama yapar, bilginin güvenilirliğini değerlendirir.
Önyargı ve Manipülasyon	• Medya içeriklerinde önyargı ve manipülasyonun nasıl dahil olduğunu açıklar. • Medya içeriklerinde yer alan manipülasyonun, halkın bilgi seviyesini ve eleştirel düşünmesini nasıl etkilediğini açıklar. • Önyargılı ve tarafsız içerikleri karşılaştırarak, bunların nesnellik ve doğruluk açısından farklarını belirler. • Verilen medya içeriklerini (medya başlıkları dahil) analiz ederek, bunların ne kadar önyargılı veya manipülatif olduğunu ve hangi ölçüde olduklarını tespit eder.
Dezenformasyon ve sahte haberler (yarım gerçekler, bilgiyi bağlamından koparma)	• Medya aracılığıyla sahte bilgilerin nasıl yayıldığını açıklar. • Sahte bilgilerin kamuoyu ve karar alma süreçlerine olan etkisini açıklar. • Doğrulanmış kaynaklar ve doğrulama araçları kullanarak, bilgilerin geçerliliğini ve doğruluğunu değerlendirir. • Sahte haber oluşturmak için kullanılan teknikleri tanımlar, örneğin seçici sunum, yarı doğrular veya bağlamdan çıkarma gibi yöntemleri açıklar.
Görüntü ve Video Manipülasyonu (photoshop, bağlamın değiştirilmesi ve seçici sunum)	• Görüntülerin ve videoların, dezenformasyon yaratmak veya propaganda yaymak amacıyla nasıl değiştirildiğini, böylece gerçeklik algısını şekillendirmek ve kamuoyu üzerinde nasıl etki yapıldığını açıklar. • Temel dijital manipülasyon tekniklerinin, örneğin photoshop kullanımı, bağlamın değiştirilmesi ve seçici sunumun nasıl uygulandığını gösterir. • Görüntülerin veya videoların değiştirilip değiştirilmediğini belirlemek için araçlar kullanır ve manipülasyonu gösteren görsel unsurları tespit eder.
Çevrimiçi Tartışmalar ve Nefret Söylemi	• Dezenformasyon ve manipülasyon kavramlarını, bunların çevrimiçi tartışmaların kalitesi üzerindeki etkisiyle ilişkilendirerek açıklar. • Sosyal medya içeriklerinde (metin, görsel ve sesli içerikler) nefret söyleminin çeşitli biçimlerini (açık hakaretlerden, ayrımcılığın ince yollarına veya şiddeti teşvik etmeye kadar) tanımlar.

	• Nefret söyleminin bireyler ve toplumlar üzerindeki olumsuz sonuçlarını, zararlı etkilerini açıklar. • Nefret söylemi ile ifade özgürlüğü arasındaki ilişkiyi açıklar. • Farklı bağlamlarda yapıcı eleştiri ile nefret söylemi arasındaki farkları belirler, ortaya koyar.
Etkinlik Örnekleri: Makale Analizi • Öğrenciler, aynı olaya dair iki farklı medya kaynağından alınan makaleleri alır. Her öğrenci, gerçekleri, görüşleri ve önyargıları analiz eder ve ardından bulgularını sınıfta sunar. Pratik Aktivite • Öğrenciler gruplara ayrılır ve her grup, çeşitli medya içeriklerini inceleyerek çevrimiçi doğrulama araçları (örneğin, Google Fact Check Explorer) kullanarak bu içeriklerin doğruluğunu kontrol eder. Gruplar, bulgularını sınıfta sunar ve doğrulama sürecinde karşılaştıkları zorlukları tartışır. Pratik Aktivite • Öğrenciler, görsellerin ve videoların halkın algısını etkilemek amacıyla nasıl değiştirildiğini anlatan bir sunum hazırlarlar. Simülasyon ve Rol Yapma • Öğrenciler gruplara ayrılır, her grup bir "editör kuruluna" dönüşür. Her gruptaki öğrencilere belirli roller (baş editör, doğrulayıcı, manipülasyon analisti, kaynak araştırmacısı) verilir. Her grup, bu rollere uygun olarak, gerçekler ve görüşlerin birleştiği, önyargılı ve tarafsız içerikleri, manipülasyon örneklerini (yarım doğrular, seçici temsil ve/veya bağlamdan çıkarılan bilgiler) içeren medya haberlerini analiz eder. Haberleri analiz ettikten sonra, gruplar hangi haberleri yayımlayacaklarına karar verir ve bu kararı neden verdiklerini açıklarlar. Tartışma • Öğretmen, öğrencilere "Neden nefret söylemi yasaklanmalı ve cezalandırılmalıdır?" konusunda açık bir tartışma başlatır. Tartışma sırasında öğrenciler, nefret söyleminin bireyler ve toplumlar üzerindeki zararlarını (ayrımcılık, izolasyon ve şiddet) tartışır. Yaratıcı aktivite • Öğrenciler, gruplara ayrılarak, medya aracılığıyla yanlış bilgilerin nasıl yayıldığını açıklayan bir eğitim kaynağı (video, makale veya infografik) oluştururlar.	

KAPSAYICILIK, CİNSİYET EŞİTLİĞİ / DUYARLILIK VE KÜLTÜRLERARASILIK

Öğretmenler, lise düzeyindeki eğitimde kapsayıcılığı teşvik etmek için tüm öğrencilerin ders etkinliklerine aktif katılımını sağlamak amacıyla farklı yöntemler kullanır. Öğrencilere farklı bilişsel ve duygusal ihtiyaçlara göre uygun çalışma yöntemlerini uyarlayarak, bireyselleştirme, farklılaştırma, takım çalışması ve öğrenci destekleme gibi yaklaşımlar kullanırlar. Özürlü öğrencilere yönelik olarak, öğretmenler, uyarlanmış öğrenme sonuçları ve değerlendirme standartları içeren bireysel eğitim planları uygulayarak ve öğrencilere, eğitim asistanları, arabulucular, gönüllü öğretmenler ve kaynak merkezlerinden profesyonel destek almasını mümkün kılarlar.

Öğrencilerin ilerlemesinin düzenli bir şekilde izlenmesi, özellikle savunmasız gruptan olanların ilerlemesinin düzenli olarak izlenmesi büyük önem taşır. Öğretmenler, olası zorlukları erken tespit eder ve bunları aşmak için rehberlik sunar, böylece öğrenme hedeflerine ulaşılabilmesi için destekleyici bir ortam yaratır. Bu yaklaşım, sadece akademik başarıyı teşvik etmekle kalmaz, aynı zamanda öğrencilerin özgüvenini artırır ve aidiyet hissini güçlendirir.

Cinsiyet eşitliğini teşvik ederken, öğretmenler, aktiviteleri düzenlerken cinsiyetçi rollerin teşvik edilmemesine dikkat ederler. Çalışma grupları oluştururken veya görevler verirken, öğretmenler erkekler ve kızlar arasında denge sağlarlar. Ayrıca, kullanılan örnekler, metinler ve görsellerle cinsiyet duyarlılığını destekler ve öğrencilere cinsiyet stereotiplerinin ötesine geçmelerini teşvik ederler. Öğretim süreci, cinsiyet eşitliği ve etnik/kültürel duyarlılığın tüm aktivitelerin doğal bir parçası olarak planlanır, özellikle de kültürlerarası anlayışı ve etnik entegrasyonu teşvik eden materyaller ve içerikler kullanır.

Öğretmenler, öğrencilere farklı kültürel bakış açılarını tanıtmak için etkinlikler düzenler ve tüm durumlarda farklılıklara saygıyı teşvik ederler. Bu, öğrencilere kültürlerarası anlayış ve iş birliği konusunda bilinç kazandırarak, uyumlu ve toplumsal bağları güçlü bir toplumun oluşturulmasına ve gelişmesine temel sağlar.

ÖĞRENCİLERİN BAŞARILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Öğrencilerin beklenen değerlendirme standartlarına ulaşabilmesi için öğretmen, öğretim ve öğrenme süreçlerinde öğrencilerin faaliyetlerini sürekli takip eder ve her bir öğrencinin ilerlemesi hakkında bilgi toplar. Faaliyetlere katılım gösteren öğrencilere geri bildirim verilir; bu geri bildirimde, etkinlik veya görevdeki başarı seviyesi belirtilir ve iyileştirme için yönlendirmeler yapılır (biçimlendirici değerlendirme). Bu amaçla öğretmen, aşağıdaki unsurları izler ve değerlendirir:

- Öğretmenin tüm programa ilişkin alanlarla ilgili sorduğu sorulara verilen sözlü cevaplar;
- Öğrencinin yaptığı araştırmalar: dilin özellikleri, standart konuşma ve yazılı dilin farklı iletişim biçimlerinde kullanımı, yazılı anlatımda dil bilgisi kurallarının uygulanması, noktalama işaretlerinin kullanımı, farklı dönem ve çağları, sosyal ve kültürel gelişmeleri eserler/yazarlarla ilişkilendirerek araştırması;
- Programın tüm üç alanıyla ilgili çeşitli konularda yapılan sunumlar;

- Edebi ve edebi olmayan metinlerin analiz ve yorumları, alıntılar, gerekçeler ve örnekler argümanlar analiz edilerek sunumlar sunarlar;
- Yazılı konuşmalar, denemeler, şiirsel ve nesirsel edebi eserlerinin yazılması;
- Farklı formatlarda ve şekillerde yazılı raporların hazırlanması, güvenilir kaynaklardan alınan verilerin nesnel bir şekilde sunulması;
- Ev ödevleri;
- Öğretim sürecinin bir parçası olarak yapılan quizlere (kısa sınavlar) verilen yanıtlar;
- Aktivitelere katılım ve işbirliği, tartışmalar, grup çalışmaları.

Öğrenci, değerlendirme standartlarına ulaşip ulaşmadığına göre sayısal bir toplam not alır. Oplam not, bilgi testlerinden elde edilen sonuçların, farklı formatif değerlendirme teknikleriyle belirlenen ilerlemeyle birleştirilerek hesaplanır. Eğitim yılı boyunca ve sonunda öğrenciye sayısal notlar verilir.

Почеток на имплементација на наставната програма Öğreti programının uygulanmaya başlanması	учебна 2025/2026 година 2025/2026 akademik yılı
Институција/ носител на програмата Kurum/Program Yürütücüsü	Биро за развој на образованието Eğitimi Geliştirme Bürosu

Согласно член 22 став 1 од Законот за средното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/02, 40/03, 42/03, 67/04, 55/05, 113/05, 35/06, 30/07, 49/07, 81/08, 92/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 42/11, 51/11, 6/12, 100/12, 24/13, 41/14, 116/14, 135/14, 10/15, 98/15, 145/15, 30/16, 127/16 и 67/17, 64/2018 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 229/2020), министерката за образование и наука ја донесе наставната програма по предметот *Турски јазик и литература* за I (прва) година гимназиско образование.

Ortaöğretim Kanunu'nun 22. maddesinin 1. fıkrasına göre ("Makedonya Cumhuriyeti Resmi Gazetesi" No. 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/02, 40/03, 42/03, 67/04, 55/05, 113/05, 35/06, 30/07, 49/07, 81/08, 92/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 42/11, 51/11, 6/12, 100/12, 24/13, 41/14, 116/14, 135/14, 10/15, 98/15, 145/15, 30/16, 127/16 ve 67/17, 64/2018 sayılı ve Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Resmi Gazetesi Sayı: 229/2020) Milli Eğitim ve Bilim Bakanı, lise eğitiminin 1. (birinci) yılı için *Türk Dili ve Edebiyatı* dersi öğretim programını kabul etmiştir.

бр. 13-5306/13

3.4.2025 година

Министерка за образование и наука,
проф. д-р Весна Јаневска, с.р.
